

SANDGÄRDEGLIMT NR 2 2014.

Till Harstenaborna!

Att Världsnaturfondens WWF Skärvårdsfond finansierat större delen av de belopp i miljonklass som lagts ned på Sandgärdets återställande till ängsbrukets krav har sina mycket goda skäl. Att länsstyrelsen bidragit med en del av kostnaden samt med mycket av övrigt stöd har i hög grad stärkt projektets kvalitet och berättigande. Det restaurerade Sandgärdet skrivs kanske inte bäst i en snabb "glimt" in i ängen. Beskrivningen skulle snarare kräva att ängsholmen inkluderades i ett vidvinkelperspektiv.

Sandgärdets botaniska fynd finns beskrivna redan vid mitten av 1800-talet i t ex Kindbergs Östgöta Flora och senare i många rapporter från bl a Länsstyrelsen. Biologin och landskapet har värderats nära nog lika högt som Östgötakustens mest kända botaniska lokal, nämligen den på Ekön vid Slätbakens mynning.

Det som gör Sandgärdet svårslaget som landskap är att den botaniska toppnoteringen kombineras med en minst lika märklig kulturhistorisk kvalitet. Den har att göra med dess karaktär av byallmanning inom det oskiftade skärhemmanet Harstena by. I den egenskapen är Sandgärdet nära inblandat i ett

nobelprissammanhang.

Det är **kombinationen** av botanisk och kulturhistorisk toppkvalitet som kan göra Sandgärdet till en pärla av svåröverträffat värde bland svenska skärgårdsklenoder.

Det gäller om vi orkar föra upprustningen i hamn och – än viktigare – om restaureringen följs av kvalificerad och kontinuerlig hävd inom ramen för ett levande bondebruk. Det som Harstena avtalat med arrendatorn och betesbrukaren Karl Johan Gustavsson i Gräsmarö om. Då får inte EU och ej heller Borg och referingen svika det svenska landskapet.

Men märkligheten stannar inte vid dessa botaniska och landskapsmässiga ,kvaliteter som alla är beroende av de metoder med vilka harstenaborna och andra skärbor klarat sin överlevnad under ett halvt årtusende.

Det visar sig dessutom att sättet att organisera skärbolivet via allmänningsbruk i sig är en i nästan bara Harstena bevarad märklighet. Den ensamt skulle räcka till för att göra Sandgärdet bevarandevärdt i sin fulla ängs- och organisationsprakt.

Vad mera är: Samfällighetsbruket på Sandgärdet exemplifierar en förvaltningsmetod som är av akut intresse för dagens och morgondagens människor. Det gäller bland annat sätter att väl utnyttja gemensamma och knappa resurser. Fisk t ex.

Skärvården är således framåtblickande och har så varit sedan begreppets införande i skärgården av min lillebror Lasse. Det gjorde han bl a genom att donera kapitalet till WWF:s Skärvårdsfond och därmed stödjade det Sandgärde där han började sin professionella karriär som slätterkarl.

Den som vill se allmanningstanken utvecklad kan gå in på [www. Arkipelagbloggen.se](http://www.Arkipelagbloggen.se) och söka inlägget "Skärkarlar och Demokrati".

Bromma 2014.02.21.

Pelle på Grönsö